

Antoni Matabosch Soler:

LORENZO FAZZINI, *Dialoghi nel cortile dei gentili. Dove laici e cattolici si incontrano*, Edizioni Messaggero, Padova, 2010, ps. 167.

L'autor, jove periodista del diari eclesial italià *Avvenire*, ha fet un llibre que té el do de l'oportunitat, però no és un llibre oportunista en el sentit que aviat deixarà de tenir interès. No. És un llibre interessant i actual. El tema del llibre és la proposta del papa Benet XVI en el seu discurs a la Cúria pel Nadal de 2009, en què va dir: «Crec que l'Església hauria d'obrir també avui una mena d'"atri dels gentils" on els homes puguin entrar en contacte d'alguna manera amb Déu sense conèixe'l i abans que hagin trobat l'accés al seu misteri, al servei del qual està la vida interna de l'Església. Al diàleg amb les altres religions s'hi ha d'afegir avui especialment el diàleg amb aquells per als quals la religió és quelcom estrany, per als quals Déu és desconegut i que, malgrat això, no voldrien estar simplement sense Déu, sinó apropar-s'hi almenys com a Desconegut». El cardenal Ravasi, president del Consell Pontifici de la Cultura, va recollir de seguida la idea i ara està promovent aquest diàleg arreu. S'ha preparat a Bolonya i s'ha celebrat per primera vegada a París a finals de març d'enguany.

Lorenzo Fazzini s'ha proposat en el llibre donar veu a intel·lectuals creients i no creients a fi que opinin i aprofundeixin sobre quin tipus de diàleg es pot desenvolupar entre catòlics i «laics» (que a Itàlia és sinònim de no creients) avui a Itàlia. Es tracta de G. Reale, S. Natoli, S. Tamaro, L. Muraro, P. Coda, G. Bosetti, G. Canobbio, D. Demetrio, C. Militello, E. Loewenthal, E. Berti, M. Cacciari, E. Bianchi, R. Bodei, M. Ceruti, L. Boella, E. Affinati, P. Mastrocola, G. De Rita i G. Amato. Com diuen en les introduccions l'autor i F. Hadjadj, avui la frontera entre creients i no creients no és evident, perquè per a tots Déu és un desconegut; per als creients és un desconegut que podem conèixer sempre més, per a l'ateu és un incognoscible. El tema de Déu pot i ha de ser un tema de diàleg. L'autor remarca que l'atri dels gentils és un tema típicament ratzingerià perquè no propo-

sa dialogar sobre un viure millor, més humà i social, és a dir, horitzontal; sinó directament sobre el tema de Déu, de la novetat de Crist, en clau «vertical».

El resultat del diàleg amb els vint homes i dones de cultura és ben ric de criteris i de propostes. Es constata que el diàleg és possible. Que el tema de Déu, d'una forma o d'una altra és ben candent. Que caldria superar els «dogmatismes» de les dues parts, com, per exemple, l'anomenat «nou ateisme» de Dawkins o de Odifreddi. En tot cas, per a poder dialogar caldria seguir Julien Green quan diu: «En la mesura que estem inquiets, podem estar tranquils».

Jaume Dantí i Riu:

AGUSTÍ PONS, *El notari Raimon Noguera i el llegat de Picasso, Miró i Pau Casals*, Barcelona, Edicions 62, 2011.

En la ja llarga i excel·lent llista de biografies que Agustí Pons va desgranant des de 1991 s'hi afegeix ara la dedicada a una figura senyera del notariat català: Raimon Noguera (1897-1990). Com assenyala en el pròleg Juan-José López Burniol (president de la Fundació Noguera), l'obra no reflecteix només una extraordinària peripècia vital, sinó sobretot una vida compromesa amb la construcció d'un país, d'aquí el títol del llibre per a referir-se a la intervenció decisiva que va tenir el notari en la creació del Museu Picasso, de la Fundació Miró i de la Fundació Pau Casals. D'altra banda, podríem dir que A. Pons construeix la biografia com si es tractés del notari del notari, ja que d'una manera gairebé abassegadora fonamenta amb citacions documentals de tot tipus qualsevol detall de la vida i dels afers públics de R. Noguera. Per tractar-se d'una personalitat molt destacada, per la riquesa del mateix arxiu Noguera i per la destresa i la cura del treball d'A. Pons, el llibre resulta una aportació de referència per al coneixement de la realitat política, social i cultural de la Catalunya del segle xx.

Discret en la seva vida privada però amb una vida social molt intensa, la seva biografia es construeix sobretot a partir del que foren

els àmbits d'actuació pública més sobresortints, sense passar per alt, però, els grans trets de la seva formació professional, dels efectes de la guerra essent ja notari a Barcelona, de la participació a la Penya Gran de l'Ateneu amb Josep Pla, Josep Maria de Sagarra i tants d'altres, o les seves contribucions a les *Viviendas del Congreso*, a Edicions 62, al Congrés de Cultura Catalana o a Càritas. Es dediquen deu capítols al que van ser contribucions sobresortints de la seva activitat pública: la salvaguarda i l'organització de l'Arxiu de Protocols del Col·legi de Notaris de Catalunya, un dels més importants d'Europa; l'obra investigadora, dedicada inicialment a les companyies i societats de comerç, però sobretot a l'estudi del notariat català, i a la creació de la revista *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*; l'aportació a la Compilació del Dret Civil Català en els apartats de l'emfiteusi i la llei de censos; l'assoliment de la resolució a favor del monestir de Montserrat del litigi per la propietat de la muntanya i dels edificis entre l'abat Escarré i el bisbe Modrego; la participació decisiva, afavorida per la coneixença personal, en la creació del Museu Picasso, la Fundació Miró i la Fundació Pau Casals; i a l'Institut d'Estudis Catalans, del qual fou membre des de 1974, i a la Biblioteca de Catalunya a l'hora de regularitzar-ne les condicions jurídiques i financeres que els corresponien com a principals institucions culturals del país.

El tractament que A. Pons dóna a cadascun d'aquests apartats, amb un coneixement aprofundit i sempre ben documentat, no tan sols aconsegueix una descripció precisa, de vegades fins i tot excessiva, de la intervenció i de les qualitats humanes del notari, sinó que, alhora, aporta una síntesi mesurada de la història i de la dinàmica interna de les entitats i de les persones que hi participaven. L'any 1974 Raimon Noguera creava la seva pròpia Fundació per promoure l'estudi i l'edició de textos històrics, dos objectius que no ha parat de complir i que també es reflecteix en el suport a l'edició d'aquest llibre.

David Jou:

THEODORE GRAY, *Els elements. Una exploració visual de tots els àtoms coneguts de l'Univers*, Institut d'Estudis Catalans, Publicacions de la Universitat de València - Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona, 2011

Amb motiu de la celebració del 2009 com a Any de la Química, la Societat Catalana de Química ha impulsat l'edició en català d'aquesta obra sobre els elements químics. És un llibre irresistiblement bell: mai no havia vist presentats els elements tan suggestivament, tan engrescadorament. Cada element està representat en una doble pàgina, amb una imatge gran i diverses imatges petites, i un text breu i clar. Quin paper tenen en la nostra vida el tori, l'holmi, l'iridi, el tel·luri? Noms que tot just coneixem esclaten davant la vista en una diversitat de presències inesperades. Imatges i text obren la ment a l'existència i la importància pràctica dels 112 elements coneguts fins ara —a partir del 103, aquests elements són artificials, i tan sols duren centèsimes, mil·lèsimes o deumil·lèsimes de segon. El més atractiu del llibre, però, és aquesta poderosa bellesa com a transmissora de coneixement. Una festa per a la vista i per a la intel·ligència. Un llibre imprescindible per a qualsevol escola, per a qualsevol químic i, si ho permet l'espai de la biblioteca, per a qualsevol persona interessada en la matèria.